

Sievi 2015

Tuppuranevan tuulivoimapuiston arkeologinen inventointi - lisäselvitys

Hans-Peter Schulz 28.4.2015

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologista lisäselvitystä Sievin Tuppuranevan tuulivoimapuiston hankealueella yhden voimalapaikan uudelleen sijoittamisen johdosta, aiemmat inventoinnit tehtiin 15.7.2014 ja 17.10.2014. Alueelle on suunniteltu yht. 4 tuulivoimalapaikkaa. Työn tilaaja on FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy. Hankeomistaja on Puhuri Oy. Kenttätyöt teki MA/FM Hans-Peter Schulz 22.4.2015, yht. 0,5 kenttätyöpäivää. Lisäselvitysalue sijaitsee noin 4,6 – 6,1 km Sievin keskustasta lounaaseen Sievi – Toholammintien luoteispuolella. Alue on miltei kokonaan metsätalouskäytössä. Maaperä on pohjamoorenia / kumpumoreenia, kankaiden väliset tasaiset alueet ovat soistuneet. Korkeuserot ovat noin 5 – 9 m. Lisäselvitysalueen laajuus on noin 0,7 km².

Inventoinnissa tarkastettiin uuden voimalapaikan ympäristö 200 metrin säteellä, otolliset alueet käytävällä uuden voimalapaikan ja turvetuotantoalueella sijaitsevien voimalapaikkojen välissä sekä Louetjärventien reuna-alueet.

Inventoinnissa kartoitettiin 3 muinaisjäännöskohdetta (2 tervahautaa ja tervapirtin kiuas) sekä kaksi muuta kulttuuriperintökohdetta (kivaiatoja).

Tämän hetken suunnittelutilanteen mukaan hankkeella ei ole vaikutusta muinaisjäännöskohteisiin.

- > Mikäli Louetjärventietä käytetään rakentamisvaiheessa tai huoltotienä ja sitä joudutaan leventämään, kohde 3 Tuppurakangas tervahauta voi vaurioitua.
- > Sähkösiirtoreitin / huoltotien suunnittelussa on otettava huomioon kohteet 1 ja 2 Tuoremaa tervahauta ja Tuoremaa tervapirtin kiuas.

Sisällysluettelo

	s.
1. Perustiedot.....	2
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	2
3. Maisema, topografia ja geologia.....	3
4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö.....	5
5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö.....	5
6. Tulokset.....	5
7. Kohdehakemisto.....	6
8. Kohdetiedot.....	7
9. Aineistoluettelo.....	15

1. Perustiedot

Inventointialue: Tuppuranevan tuulivoimapuiston lisäselvitysalue Sievin kunnassa sen keskustasta noin 4,6 – 6,1 km lounaaseen

Tilaaja: FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy

Hankeomistaja: Puhuri Oy

Inventoinnin laji: Osainventointi

Työaika: Kenttätöaika 22.4.2015; 0,5 kenttätöpäivää

Peruskartat: 2342 08
Q4141R, Q4142R

Korkeus: n. 110 - 132 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio)

Aiemmat tutkimukset:

Hankealueella tehdyt inventoinnit:

Inventointi H.-P. Schulz 2014 (Tuppuranevan tuulipuisto)

Lähialueen inventoinnit:

inventointi A.-K. Teurajärvi ja J.-P. Joona 1998,

inventointi V. Laulumaa 2009

inventointi J. Itäpalo 2009

inventointi H.-P. Schulz 2012

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Sievin Tuppuranevan tuulivoimapuiston hankealueelle sijoitettiin keväällä 2015 yksi voimalapaikka vuoden 2014 inventoidusta alueesta länteen, jonka johdosta suoritettiin lisäselvitys. Aiemmat maastokäynnit tehtiin 15.7.2014 ja 17.10.2014. Alueelle on suunniteltu yht. 4 tuulivoimalapaikkaa. Lisäselvitysalue sijaitsee noin 4,6 – 6,1 km Sievin keskustassa lounaaseen Sievi – Toholammintien luoteispuolella. Alue on miltei kokonaan metsätalouskäytössä. Maaperä on pohjamoreenia / kumpumoreenia, korkeuserot ovat noin 5 – 9 m, kankeiden väliset tasaiset alueet ovat soistuneet. Lisäselvitysalueen laajuus on noin 0,7 km².

Alueelta ja sen välittömästä lähiympäristöstä ei tunneta muinaisjäännöksiä eikä alueella ole tehty aikaisempia tutkimuksia. Sievin itäpuolella, kuivatun Evijärven rantavyöhykkeeltä sekä Vanhankirkon seudulta tunnetaan useita kivistä asuinpaikkoja, jotka sijaitsevat hankealueesta 5 – 8 km itäkaakkoon sekä 2,5 – 5 km pohjoiseen. Alueen pohjoisreunasta 2,5 - 3,5 km luoteeseen on mjr-rekisteriin merkitty muinaisjäännöksiä, jotka ovat kuitenkin luonnonmuodostelmia.

Esiselvitys

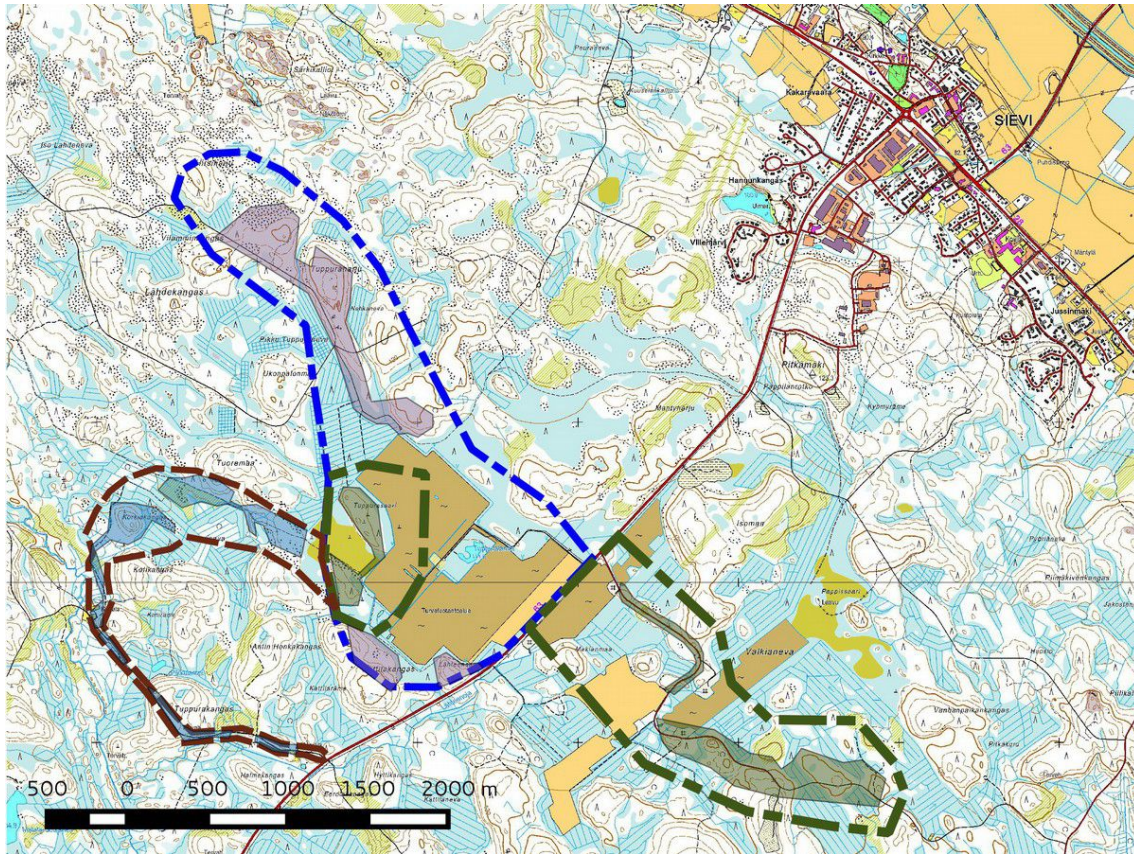
Esiselvityksessä käytettiin Museoviraston arkiston aineistoa ja rekisteriportaalin tietoja, GTK:n kallioperä- ja maaperäkartoja, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvia ja vanhoja peruskarttoja sekä Arkistolaitoksen pitäjänkarttoja.

Menetelmät

Inventoinnissa tarkastettiin uuden voimalapaikan ympäristö 200 m:n säteellä, otolliset alueet käytävällä uuden voimalapaikan ja turvetuotantoalueella sijaitsevien voimalapaikkojen välissä sekä Louetjärventien reuna-alueet. Maaperää tarkastettiin lähinnä ojen leikkauksista, koekuopitukselle sopivia korkeampia hiekkaharjanteita / muinaisia rantatörmä ei ole alueella.

Työssä käytettiin EGNOS-yhteensopivaa paikanninta Garmin GPSmap 62s, Samsung Galaxy Tab3 tablettitietokonetta, sekä QuantumGis 2.8 paikkatieto-ohjelmaa.

Yleiskartta 1. Inventointialueen rajausta katkoviivana (ruskea 4/23015; sininen 7/2014 ja vihreä 10/2014) ja inventoidut alueet (sininen 4/2015; violetti 7/2012 ja vihreä 10/2014) mk n. 1:30 000 Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1: 25 000; 04/2015.

Tutkimushistoria

Tuppuranevan tuulipuisto inventoitiin 2014 (raportti H.-P. Schulz 10.11.2014).

Lähialueella on tehty aiemmin 4 inventointia: vuonna 1998 osainventointia A.-K. Teurajärvi ja J.-P. Joonas, 2009 Sievin kunnan yleisinventoinnin V. Laulumaa, 2009 Vanhankirkon vesihuoltolinjojen inventoinnin J. Itä-palo sekä 2012 Metsähallituksen talousmetsien inventoinnin (KMO-hanke) H.-P. Schulz.

3. Maisema, topografia ja geologia

Lisäselvitysalue sijaitsee Vääräjäkilaakson ja kuivattun Evijärven maatalousalueen lounaispuolella noin 4,6 – 6,1 km Sievin keskustassa lounaaseen Sievi – Toholammintien luoteispuolella. Alue on miltei kokonaan metsätalouskäytössä. Maaperä on pohjamoorenia / kumpumoreenia, jossa korkeuserot ovat noin 5 – 9 m, kan- kaiden väliset tasaiset alueet ovat soistuneet.

Tarkemmat selvitykset ks. raportti H.-P. Schulz 2014.

Kuva 1. Voimalapaikka kuvattu itään.

Kuva 2. Tuoremaan etelärinne kuvattu itään.

Kuva 3. Talvitie Kanalan talosta voimalapaikan suuntaan pohjoiseen.

4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö

Alue nousi noin 8200 vuotta sitten merestä, jolloin syntyi kivikkoista saaristoa. Vääräjoenlaaksoon Jyringin ja Vanhankirkon kohdalle muodostui kapea pitkä vuono noin 7000 vuotta sitten. Muinaisen vuonon rannoilta tunnetaan useita kivikautisia asuinpaikkoja. Maankohoamisen seurauksena merenranta-asutus siirtyi länteen, mutta kuivatun Evijärven rannoilla Sievin keskustan itäpuolella kivikautinen asutus kuitenkin jatkui. Hankealue ei ole ollut otollista esihistorialliselle asutukselle maaperänsä ja topografiansa perusteella.

5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö

Kiinteä maatalousasutus saapui alueelle ehkä jo 1500-luvun alkupuolella. Vuonna 1547 mainitaan 4 verotaloa, jotka sijaitsivat Jyringinjärven ja Evijärven rannalla sekä Vääräjoen varrella (K. Sarkkinen 1993). Lisäselvitysalueen asustus syntyi vasta 1800-luvun alkupuolella. Vuoden 1843 pitäjänkarttaan on merkitty Kanamäen talo Louetjärventien varrelle. Talo oli asuttu vielä 1900-luvun loppupuoliskolla. Alue oli todennäköisesti metsätalouskäytössä. Tervanpoltosta todistavat 4 tervahautaa lisäselvitysalueella ja sen läheisyydessä

Ote pitäjänkartasta (Hällström 1843),

6. Tulokset

Inventoinnissa kartoitettiin 3 muinaisjäännöskohdetta (2 tervahautaa ja tervapirtin kiuas) sekä kaksi muuta kulttuuriperintökohdetta (kiviaitoja).

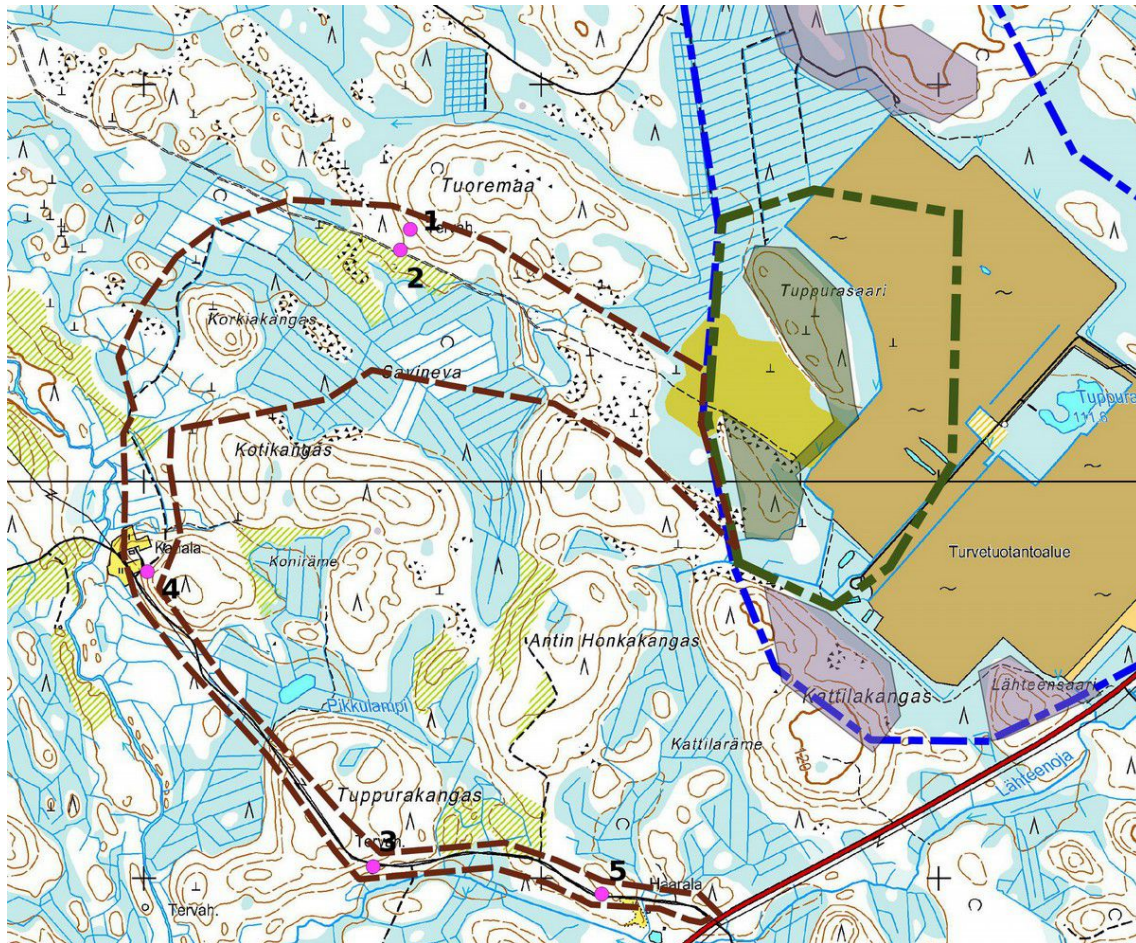
Tämän hetken suunnittelutilanteen mukaan hankkeella ei ole vaikutusta muinaisjäännöskohteisiin.

- > Mikäli Louetjärventietä käytetään rakentamisvaiheessa tai huoltotienä ja sitä joudutaan leventämään, kohde 3 Tuppurakangas tervahauta voi vaurioitua.
- > Sähkönsiirtoreitin / huoltotien suunnittelussa on otettava huomioon kohteet 1 ja 2 Tuoremaa tervahauta ja Tuoremaa tervapirtin kiuas.

Lestijärvellä, 28.4.2015

Hans - Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

Yleiskartta 2. Kohteet 1 – 5. Inventointialueen rajausta katkoviivana (ruskea 4/23015; sininen 7/2014 ja vihreä 10/2014), mk n. 1:20 000
Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1: 25 000; 04/2015.

7. Kohdehakemisto

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	rauh.lk	status
1. Tuoremaa	7	työ- ja valmistuspaikat /tervahaudat	uusi aika	1	2	U
2. Tuoremaa 2	8	asuinpaikat / tervapirtin kiuas	uusi aika	1	2	U
3. Tuppurakangas	9	työ- ja valmistuspaikat / tervahaudat	uusi aika	1	2	U
4. Kanala	11	kivirakenteet/kiviaidat	uusi aika/ resentti	2	-	KP
5. Haarala	13	kivirakenteet/rajakivet	uusi aika / resentti	1	-	KP

Taulukko. Status: U uusi muinaisjäännöskohde/löytöpaikka, MJ tunnettu muinaisjäännöskohde, KP muu kulttuuriperintökohde, M muu inventointihavainto

8. Kohdetiedot

Muinaisjäänköhteet

1. Tuoremaa

Mj-rekisteri:

<i>Laji:</i>	-
<i>Mj-tyyppi:</i>	kiinteä muinaisjäänkö
<i>Tyypin tarkenne:</i>	työ- ja valmistuspaikat
<i>Ajoitus yleinen:</i>	tervahaudo
<i>Ajoitustarkenne:</i>	historiallinen
<i>Lukumäärä:</i>	uusi aika
<i>Rauhoitusluokkaehdotus:</i>	1
	2

Paikkatiedot:

<i>Karttanumero:</i>	Q4142R / 234208
<i>Koordinaatit:</i>	P: 7086636 I: 373670
	z 107 m mpy
<i>Kohteen raja:</i>	kohde rajautuu pistemäisesti (GPS-mittaus)
<i>Inventointimenetelmät:</i>	pintahavainnointi, kairaus
<i>Aiemmat tutkimukset:</i>	

Maastotiedot:

Laajan kivisen kankaan lounaisrinne, varttunutta kasvatusmetsää.

Kuva:

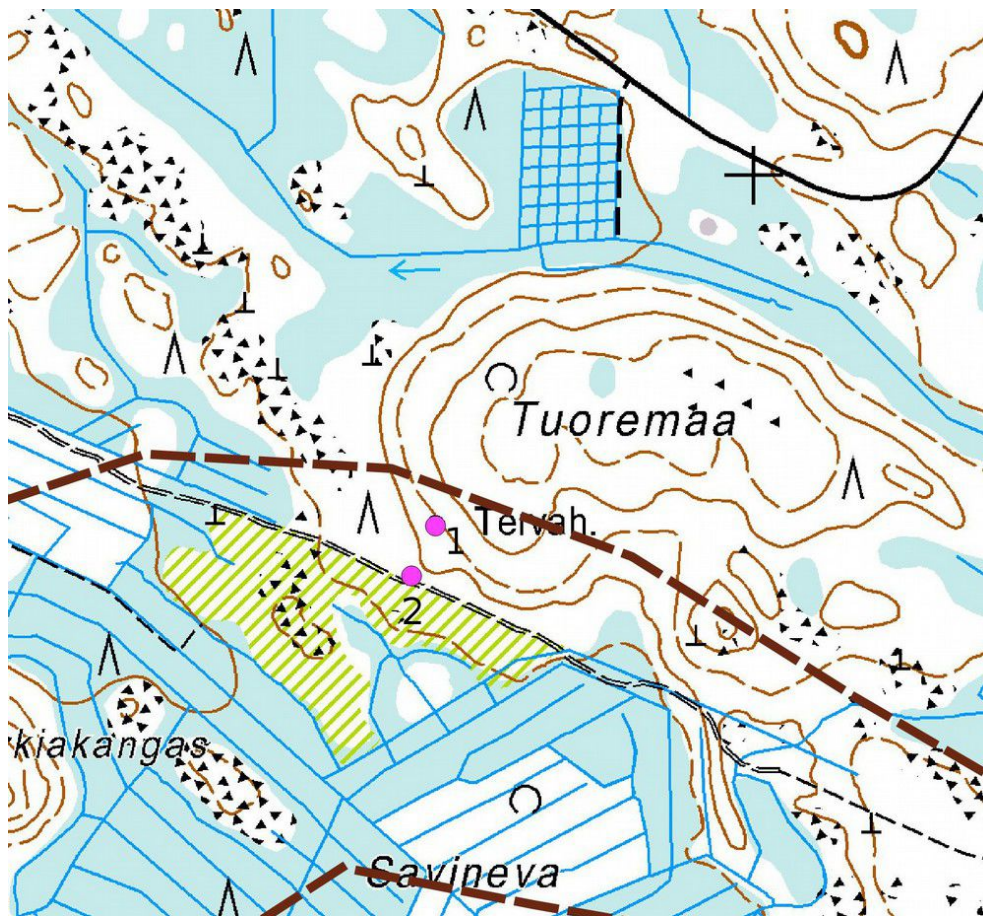
Tervahauta on rakennettu loivaan lounaisrinteeseen. Tuplahauta, läpimitta ulompi valli mukaan lukien 17 m, kuopan läpimitta 7 m ja syvyys 1,4 m. Halssi suuntautuu lounaaseen, pituus 3,5 m ja syvyys 1,8 m, se on sortunut. Vallin päällä kasvaa isoja kuusia.

Vaikutusten arvio:

Ei vaikutusta, kohde on otettava huomioon huoltotien / sähkösiirron suunnittelussa.

Tervahauta kuvattu koilliseen, edessä halssi.

Kohteet 1 Tuoremaa ja 2 Tuoremaa 2, mk n. 1 :5000, Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:25 000, 4/2015.

2. Tuoremaa 2

Mj-rekisteri:

Laji:	-
Mj-tyyppi:	kiinteä muinaisjäännös
Tyypin tarkenne:	asuinpaikat
Ajoitus yleinen:	tervapirtin kiukaat
Ajoitustarkenne:	historiallinen
Lukumäärä:	uusi aika
Rauhoitusluokkaehdotus:	1
	2

Paikkatiedot:

Karttanumero:	Q4142R / 234208
Koordinaatit:	P: 7086584 I: 373645

z 105 m mpy

Kohteen rajausta: kohde rajautuu pistemäisesti (GPS-mittaus)

Inventointimenetelmät: pintahavainnointi, kairaus

Aiemmat tutkimukset:

Maastotiedot:

Laajan kivisen kankaan lounaisrinne, varttunutta kasvatusmetsää. Eteläpuolella on laaja avohakkuualue.

Kuvaus:

Kohde sijaitsee tervahaudasta Tuoremaa 55 m lounaaseen kivisellä tasanteella. Paikalla on ison kiukaan jäännös, mitat 2,5 x 2 m ja korkeus 0,7 m. Rakennus on sammaleen ja varpujen peittämä. Humuksen alla on 5 – 30 cm:n kokoisia palaneita kiviä, kivimurskaa ja hieltä/nokea. Sijainnin perusteella lähellä tervahautaa rakennus on tulkittu tervapirtin kiukaaksi.

Vaikutusten arvio:

Ei vaikutusta, kohde on otettava huomioon huoltotien / sähkösiirron suunnittelussa.

Kiukaan jäänteet kuvattu luoteeseen.

Kartta sivulla 8.

3. Tuppurakangas

Mj-rekisteri:

<i>Laji:</i>	-
<i>Mj-tyyppi:</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Tyypin tarkenne:</i>	työ- ja valmistuspaikat
<i>Ajoitus yleinen:</i>	tervahaudoat
<i>Ajoitustarkenne:</i>	historiallinen
<i>Lukumäärä:</i>	uusi aika
<i>Rauhoitusluokkaehdotus:</i>	1
	2

Paikkatiedot:

<i>Karttanumero:</i>	Q4142R / 234208
<i>Koordinaatit:</i>	P: 7085030 I: 373577
	z 104 m mpy
<i>Kohteen raja:</i>	kohde rajautuu pistemäisesti (GPS-mittaus)
<i>Inventointimenetelmät:</i>	pintahavainnointi, kairaus
<i>Aiemmat tutkimukset:</i>	

Maastotiedot:

Kivisen paikoitellen soistuneen kankaan etelärinne; tuoreehko kangas, varttunutta kasvatusmetsikköä.

Kuvaus:

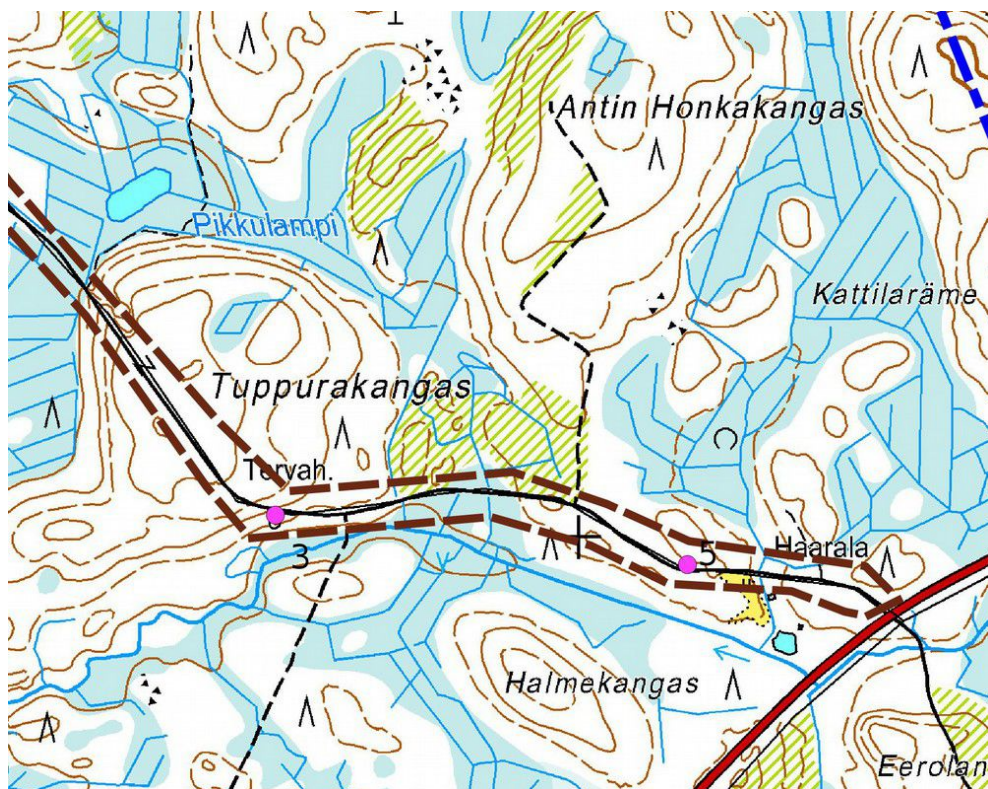
Hauta on rakennettu rinteeseen, läpimitta valli mukaan lukien on 10 m, kuopan halkaisija 7 m ja syvyys 1,4 m. Halssi suuntautuu lounaaseen, pituus 4,5 m ja syvyys 2, m, se on sortunut. Vallin päällä kasvaa 40-60 v. vanhoja mäntyjä.

Vaikutusten arvio:

Ei vaikutusta tämän hetken suunnittelutilanteen mukaan. Mikäli Louetjärventietä käytetään rakentamisvaiheessa tai huoltotienä ja sitä joudutaan leventämään, tervahauta voi vaurioitua.

Tervahaudan halssi kuvattu pohjoiseen.

Kohteet 3 Tuoremaa, ja 5 Haarala, mk n. 1 :5000, Maanmittauslaitoksen peruskartta-rasteri 1:25 000, 4/2015.

4. Kanala

Mj-rekisteri:

Laji:	-
Tyyppi:	muu kulttuuriperintökohde
Tyyppin tarkenne:	kivirakenteet
Ajoitus yleinen:	kiviaidat
Ajoitustarkenne:	uusi aika
Lukumäärä:	resentti
Rauhoitusluokkaehdotus:	2
	-

Paikkatiedot:

Karttanumero: Q4142R / 234208
Koordinaatit: P: 7085773 I: 373009 (eteläisen aidan keskipiste)

Kohteen rajausta: z 100 - 105 m mpy
Inventointimenetelmät: kohde rajautuu linjamaisesti näkyvien rakenteiden mukaisesti
Aiemmat tutkimukset: pintahavainnointi

Maastotiedot:

Talon pihapiiri ja pakettipeltoalue. Aukea, eteläisen aidan kohdalla on vanhaa metsikköä.

Kuvaus:

Paikalla on autioksi jäänyt asuintalo, sen pihapiiri ja entisiä peltoalueita, joita reunustaa etelässä ja idässä kiviaitoja (leveys 0,8 – 2,5 m, korkeus 0,3 – 0,7 m). Aidat on paikoitellen huolellisesti ladottu ja osittain sortuneet. Pellot on mahdollisesti raivattu jo 1800-luvun alkupuolella, ja ne olivat ainakin vielä 1900-luvun loppupuolella käytössä, jolloin aidoille kasattiin ilmeisesti vielä uusia kiviä.

Vaikutusten arvio:

Ei vaikutusta.

Eteläinen aita kuvattu kaakkoon.

Itäinen aita kuvattu länteen.

Kanalan autiotalo kuvattu pohjoiseen.

Kohde 4, Kanala. Kiviaidat punaisena pisteviivana, mk n. 1 :10000, Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:25 000, 4/2015.

5. Haarala

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyypin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Ajoitustarkenne:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

Paikkatiedot:

Karttanumero:

Koordinaatit:

Kohteen raja:

Inventointimenetelmät:

Aiemmat tutkimukset:

-
muu kulttuuriperintökohde

kivirakenteet

kiviaidat

uusi aika

resentti

1

-

Q4142R / 234208

P: 7084961 I: 374152 (eteläisen aidan keskipiste)

z 105 m mpy

kohde rajautuu pistemäisesti (GPS-mittaus)

pintahavainnointi

Maastotiedot:

Matala kivinen kangas pakettipellon länsipuolella.

Kuvaus:

Paikallistien pohjoispuolella ja Haaralan talosta n. 130 m itään on isojen maakivien päälle kasattu 6 m pitkä kiviaita, leveys on 0,4-1 m ja korkeus n. 0,3 – 0,6m. Rakenne on osittain sortunut. Osa siitä tuhoutui ilmeisesti itäpuolisen alueen avohakkuun ja muokkauksen yhteydessä. Kyseessä on todennäköisesti peltoaita.

Vaikutusten arvio:

Ei vaikutusta.

Kiviaita kuvattu itään.

Kartta sivulla 10.

9. Aineistoluettelo

Geologian tutkimuskeskus, http://www.gtk.fi/tietopalvelut/geologiset/kartta_aineistot/,
<http://geomaps2.gtk.fi/geo/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/historialliset-kartat/maakirjakartat/search-results>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön rekisteriportaali:
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

Kirjallisuus:

Sievistä sommaan näköön. Sievin historia. 1993.

Pentti Virrankoski 1997, Pohjanlahden ja Suomenselän kansaa. 1997.